

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΦΟΡΟΥ – ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΟΥ ΤΕΛΟΥΣ

Το ζήτημα της διάκρισης φόρου και ανταποδοτικού τέλους είναι καίριο στην ελληνική έννομη τάξη. Για την εξέταση της παραβίασης, κατά την επιβολή των δημοσιονομικών βαρών, των θεμελιωδών αρχών που διέπουν την επιβολή του φόρου, αλλά και για τον εν γένει έλεγχο της νομιμότητας και της αιτιολογίας των πράξεων επιβολής των ως άνω βαρών, κρίσιμη είναι και πρέπει να προηγηθεί η διάκριση των επιβαρύνσεων σε φόρους και ανταποδοτικά τέλη. Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχουν και κάποιες επιβαρύνσεις με ειδικό χαρακτήρα που δεν εμπίπτουν σε καμία από τις ανωτέρω κατηγορίες και αντιμετωπίζονται από την ελληνική νομολογία ως ξεχωριστές ιδιαίτερες περιπτώσεις.

Ελλείψει ορισμού του φόρου, τόσο συνταγματικού όσο και νομοθετικού, θα μπορούσαμε να ορίσουμε τον φόρο ως μία επιβάρυνση που εκ του Συντάγματος επιβάλλεται δια τυπικού νόμου στους πολίτες από τον νομοθέτη, κατ' ενάσκηση ευρύτατης διακριτικής ευχέρειας, με όριο πάντοτε τις οικείες συνταγματικές διατάξεις, για τον πορισμό δημοσίων εσόδων. Κύριος σκοπός, δηλαδή, της φορολογικής επιβάρυνσης των πολιτών είναι η δημιουργία δημοσίων εσόδων για την εν γένει αντιμετώπιση των δημοσίων δαπανών, ενώ ελλείπει το στοιχείο της ανταποδοτικότητας.

Το ανταποδοτικό τέλος, από την άλλη πλευρά, όπως έχει κριθεί κατά πάγια νομολογία, «αποτελεί όπως και ο φόρος αναγκαστική παροχή, καταβάλλεται όμως έναντι ειδικής αντιπαροχής, ήτοι έναντι ειδικά παρεχόμενης δημόσιας υπηρεσίας, προς την οποία τελεί σε σχέση αντιστοιχίας γιατί αποσκοπεί στην κάλυψη του κόστους της. Αυτή η δημόσια υπηρεσία, προς την οποία στοιχεί το ανταποδοτικό τέλος, παρέχεται προεχόντως χάριν δημοσίου σκοπού, θάλπονται όμως με αυτή, ταυτόχρονα ειδικώς αυτοί οι οποίοι την χρησιμοποιούν, που άλλωστε φέρουν και το βάρος των δαπανών της. Λόγω δε ακριβώς του δημοσίου χαρακτήρα της ειδικής αντιπαροχής, η υποχρέωση καταβολής του ανταποδοτικού τέλους ούτε την πραγματική χρησιμοποίηση της υπηρεσίας στη συγκεκριμένη περίπτωση προϋποθέτει κατ' ανάγκην, ούτε την ακριβή αντιστοιχία μεταξύ του ύψους του τέλους και του κόστους της παρεχομένης υπηρεσίας, αφού αρκεί απλώς η δυνατότητα (ετοιμότητα) παροχής της υπηρεσίας και η κατ' αρχήν κάλυψη των δαπανών της από το τέλος που καταβάλλουν οι χρήστες της» (ΑΕΔ 5/84, ΣτΕ 2483/1999, ΣτΕ 649, 950/81 κ.α.).

Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω, ο νομοθέτης προβαίνει ελεύθερα στην άσκηση της φορολογικής πολιτικής και στην θέσπιση δημοσιονομικών επιβαρύνσεων προς τους πολίτες. Ανεξαρτήτως, όμως, του χαρακτηρισμού που ο ίδιος επιφυλάσσει στις θεσπιζόμενες επιβαρύνσεις, ο τελικός χαρακτηρισμός αυτών ανήκει στα δικαστήρια, τα οποία, επί τη βάση των ανωτέρω στοιχείων, προβαίνουν στον τελικό χαρακτηρισμό των επιβαρύνσεων ως φόρων ή ως ανταποδοτικών τελών.

Νόρα Καραβά,

Δικηγόρος Παρ'Εφέταις